

CHRYSĆIJANSKAJA DUMKA

Hod VIII.

Wilnia, Čerwień 1935 h.

Nr 6 (108).

Дзяржаўная
бібліятэка СССР
Іван Я. І. Реніца

1. Naša pieršaja Kalwaryja. 2. Budź apiekaj nam. 3. Bielarusy ŭ światle praŭdy.
4. Božaje Słowa na II niadzielu pa Siomusie (ŭ aktawie Božaha Ciela). 5. Światyja.
6. Na Božaje Ciela. 7. Da bielaruskaha narodu. 8. Z relihijna-hramadzkaŭ žyćcia.
9. Listy z wioski. 10. Adusiul i ab usim. 11. Paštowaja skrynka. 12. Kutok žartaŭ.

Biblijateka „Chryścijanskaj Dumki“.

1. Boh (filozofičny narys) — Dr. M. A.	30
2. Z historyi apolohietyki chryścijanskaj — Ks. dr. J. Rešeć	1.00
3. Zło i lekarstwa na jaho — Prof. dr. J. Tarasewič	30
4. Jak Kaziuk sabraŭsia da spowiedzi — W. A.	50
5. Ružaniec Najświac. Dziewy Maryi — I. S.	30
6. Światy Izidar Chlebarob — Ks. P. Tatarynowič	30
7. Ziarniatki z rodnaje junackaje niwy — P. Z.	20
8. Čaławiek — Dr. M. A.	25
9. Kaziukowaje žanimstwa — W. A.	50
10. Pieśni žalby (nabožnaje razwažańnie muki i śmierci Zbaŭcy našaha Jezusa Chrystusa) — J. B.	20
11. Rodnaja mowa ŭ światyniach — Ks. A. Stankiewič	1.50
12. Jak Hanula zbirałasja ŭ Arhientynu — W. A. (uwieś nakład razyšoŭsia).	25
13. Daroha Kryža — J. Bylina	30
14. Światy Rym — K. N.	50
15. Kupalle — Piotr Zaduma	50
16. Kazimier Swajak (narysy ab jahonaj ideolohii) — Ad. Stankiewič	50
17. Dzieja majej myśli, serca i woli — K. Swajak	50
18. Betlejka — W. A.	30
19. Usio ŭ miłasći — D. Anisko	50
20. 31-šy Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres — Dr. K. N.	50
21. Dla čyjho dabra? — D. Anisko	10
22. Śledam za Chrystusam — T. Kempijski	2 00
23. Ślacham dziwaŭ i ŭražańniaŭ — Ks. P. Tatarynowič	50

Zakazy spaŭniajucca chutka i akuratna: pa atrymańni ŭsiej wartaści kniżki, abo nakładnoj płaćaj (za pobranie) pa atrymańni trećiaj častki wartaści zakazu.

Dla kniħarniaŭ i dla tych, chto wypiswaje niamienš jak na 10 zał., dajecca skidka.
Hałoŭny skład: Kniħarnia „PAHONIA“, Zawalnaja 1—1, Wilnia.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA“ KAŠTUJE:

na hod . . . 3 zał.
na paŭhodu . . . 1.50
na 3 mies. . . . 0.75
na 1 0.25
Zahranicu 6 zał. u hod.

ABWIESTKI ŽMIAŠČAJUCCA

tolki na apošniaj bačynie i kaštujuć:
cełaja bačyna 20 zał., 1/2 bačyny
10 zał., 1/4 bačyny 5 zał., 1/8 ba-
čyny 2.50 zł.

Asobny numar kaštuje 25 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica Zawalnaja Nr. 1—2
(Wilno, ul. Zawalna 1—2).

Redakcyja adčyniena ad 8—4.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VIII.

Wilnia, Čerwień 1935 h.

Nr. 6(108)

NAŠA PIERŠAJA KALWARYJA

(2. VI. 1935).

2.VI. siol. h. — niadziela ũ aktawie ũšešcia — heta dla biełarusaŭ katalikoŭ sapraŭdy wialiki dzień, bo dzień pieršaj biełaruskaj katalickaj pielihrymki ũ Kalwaryju pad Wilniaj.

Razwaźańnie tajnicaŭ muki Chrystusa, Zbaŭcy świetu, dla chryścijan zaŭsiody było, jość i budzie najmilejšaj malitwaj i najbahaciejšaj krynicaj duchowaha žyćcia. Razwaźańnie-ž uznoŭ heta, wiedama, najlepš chryścijaninu adbywać tam, u św. ziamli, u Jeruzalimie, dzie hena muka Chrystusa adbyłasia. Adnak mała takich ščaśliwych, što majuć mahčymaść adbyć pielihrymku aź u św. Ziamlu. Wiedama koźnamu, jak mnoha hetamu staić na darozie ciażkich, a časta i niepakanalnych pieraškodaŭ. Woš-ža dla taho, kab chryścijaninu dać adpawiednuju mahčymaść tajnicy mukaŭ Zbaŭcy razwaźać, šmat dzie na świecie na heta praznačany, paswiačanyja z adpawiednymi stacyjami miascy, jakija zawucca Kalwaryjaj. U nas hetkaja Kalwaryja znachodzićca pad Wilniaj.

U hetu Wilenskuju Kalwaryju — ad časaŭ jaje załažeńnia, ad 1663 h. — išli i iduć kataliki našaha kraju, časta ũ wialikich procesijach i pielihrymkach, kab tam, praz kolki hadzin abchodziačy stacyi, prypaminajučyja hałoŭnyja zdareńni muki Chrystusa, razwaźać ich i malicca. Išli i iduć u Kalwaryju časta wialikimi hramadami, pierawažna z parafijalnymi pielihrymkami, i kataliki biełarusy. Adnak naleźnamu ich karystańniu z Kalwaryi staić na pieraškodzie niawiedańnie naleźnaje polskaj mowy, u jakoj da ich tam pramaŭlajuć i ũ jakoj jany mohuć mieć knižki. Z hetaj pryčyny bie-

łarusy kataliki jak-ža mnoha časta marnujuć u Kalwaryi Božych łaskaŭ, naleźna z ich nie skarystaŭšy!

Z hetaj pryčyny, jak tolki pačalosia adradžeńnie biełaruskaha narodu, biełarusy kataliki zaŭsiody dumali ab tym, kab dla lepšaha zrazumieńnia św. našaj Wiery ũ žyćci kaścielnym ahałam, a takža i ũ kalwaryjskich pielihrymkach karystacca rodnaj mowaj našaha narodu, mowaj biełaruskaj. Dumka arhanizawać biełaruskiju katalickiju pielihrymku ũ Kalwaryju paŭstała hadoŭ tamu dziesiatk. Pachodzić jana ad ks. W. Hadleŭskaha, jaki tady byu probarščam u žodziškach i jaki, jak wiedama, z wialikaj karyščaj dla

Prad kaściołam u Kalwaryi.

katalickaha žyćcia narodu, šyroka karystaŭsia biełaruskaj mowaj. Worahi adnak našaha narodu nia spali i namier adbyćcia biełaruskaj pielihrymki ũ Kalwaryju tady nia ũdaŭsia. Widać tak było sudžana.

Urešcie sprawa biełaruskaj pielihrymki ũ Kalwaryju našpiela nastolki, što ũžo jaje treba i možna było wykanać. Biełaruskij Kaścielny Kamitet u Wilni, razważyŭšy damahańni biełarusaŭ katalikoŭ i ũwažajučy sprawu hetu sapraŭdy dašpielaj, pastanawiŭ arhanizawać pieršuju biełaruskiju pielihrymku ũ Kalwaryju na dzień 2.VI siol. h. Ab hetym pawiadamia jon praz biełaruskija časapisy i parupiŭsia ab wydańni knižycy (Uspamin z Kalwaryi), u jakoj pieraličany stacyi Kalwaryi, a takža źmieščany cely rad patrebnych pry abchodzie Kalwaryi malitwaŭ i nabožnych pieśniaŭ.

Nastaŭ dzień 2.VI. U Wilniu prybyła całkom pakaznaja hramadka biełarusaŭ katalikoŭ

z roznych — nawet z dalokich — staronak našaha kraju: z Lachawič (Baranawicki paw. 210 klm. ad Wilni!), z Žodzišak (Wialejski paw.), z Kluščan i z pad šwira (šwiancianski paw.), z Tabaryšak i Kieny (z pad Wilni), z pad Baradzienič (Braslaŭskaha paw.) a takža z Ašmianščyny i z inšych staron. Usich pielihrymaŭ, razam z Wilenskimi bielarusami katalikami, sabrałasja čaławiek da 300.

A hadz. 8 ranicy pielihrymka sabrałasja ŭ kaściele św. Mikałaja. Wysłuchaŭšy św. Imšy i pramowy Ks. Ad. Stankiewiča, a h. 9 pad kiraŭnictwam taho-ž ksiandza pielihrymy stroj- naj pracesijaj, z kryžam na pieradzie, z nabožnaj pieśniaj na wusnach, wyrusyli ŭ Kalwaryju.

U Kalwaryi da pielihrymki dałučyŭsia Ks. W. Hadleŭski, jaki i pawioŭ dalej pielihrymku ŭžo pa kalwaryjskich stacyjach. Dastojny prawadnik badaŭ pry kožnaj stacyi pramaŭlaŭ, u pryhožych i čułych słowach wyjaśniajučy źmiest i značeńnie tajnicaŭ muk Chrystowych.

Była wietranaja soniečnaja pahoda. Pielihrymy paważnyja, zadumiennyja, razmolenyja. Nastroj wysoki, nabožny, uračysty. Żwinić bielaruskaja relihijnaja pieśnia pa šyrokim światym bary, a jej tajomnym swaim homa- nam, to nabožnym šeptam, to šumam utorać stromkija sosny.

Urešcie daroha kryža kančajecca. Da pra- cesii dałučajecca jašče Ks. St. Hlakoŭski. Pie- lihrymka ŭžo ŭ kalwaryjskim kaściele, dzie adbywajecca bahasławienstwa Najświaciejšym Sakramentam, a na zakančeńnie ŭ tym-ža ka- ściele hučna razlahajucca bielaruskija relihijn- ja hymny: „O Boža Spasie naš“ i „Boža, što kališ narody“...

Pielihrymy adświežanyja na dušy, radas- nyja i ščaśliwyja pakidajuć Kalwaryju. Nadoŭ- ha? Da budučaha hodu, niekatoryja kažuć, što da tej-ža niadzieli ŭ aktawie ŭšėsćia. Daj Bo- ŭha, dačakacca ščaśliwaj tej hadziny!...

Budź apiekaj nam.

Budź apiekaj nam, budź apiekaj nam,
Maci, budź apiekaj nam!

Paškaduj u našych žalach,
Pamaży ŭ życiowych chwalach,
Nawučy iubić ŭ ciarpieńniach
I u roznych złych zdareńniach.
Budź apiekaj i h. d.

Wina našaja, adnača,
Što narod ušciaž tut plača,
Duša poŭnaja jość sumu
Pad ciazaram kryŭdaŭ, hlumu.
Budź apiekaj i h. d.

My imia Twajo, o Maci,
Budziem wiečna spaminaci,
Budziem klikać i prasici
Twaju sławu hałasici.
Budź apiekaj i h. d.

U bahaćci, u biadnocie,
U wiasielli, u kłapocie,
U časinach złoŭ nahody —
Budziem čeść dawać zaŭsiody.
Budź apiekaj i h. d.

Pojdziem my darohaj kryža,
Bo jon nas da Boha zbliža;
Kryž nas siańnia ŭžo nia straša,
Bo ŭ kryży nadzieja naša.
Budź apiekaj nam, budź apiekaj
nam, Maci, budź apiekaj nam.
K.

Ks. prof. dr. J. Tarasewič.

6)

Bielarusy ŭ światle praŭdy.

* * *

Čaławieku najbołš jość dana ad Boha, dyk ad jaho najbolej wymahajecca.

Inšyja istoty, budučy zhadnaściami z ideja- ju ŭ Božym rozumie, astajucca niaźmiennymi praŭdami — realnaściami fizyčnymi tej idei ŭ sa- mych sabie, kali nie ŭ adzinkach, dyk u parodzie swajej.

Ad čaławieka-ž, abličča Božaha, wymaha- jecca, kab byŭ usio bolš, i dy bolš tym abliččam. Da takoj daskanalnaści jon byŭ praznačany ad- wiakoŭ wiečnih Božym uzoram i škirawany Kryžom Zbaŭleńnia.

U čaławieka świet widomy i čućciowy ūstu- pajeć u spałuku sa świetam duchowym; dzieła hetaha na't mataryjalnaja čaścina jahonaj istoty — jaho ciela — nabiraje niejkaha aduchaŭleńnia:

u ludzkich wočach, naprykład, widać zusim što- ści inšaje ad taho, što my spatykajem u wočach žwiera, choć čaławiek časom bywajeć horšy ad hetaha apošńaha.

Bačym heta z taho, što pry pomačy swaich pačućciaŭ čaławiek zdabywajeć sabie idel, z ja- kich tworyć ideały. Dyk z wačej čaławieka świe- cić rozum, a z rozumu luboŭ da pryhožaści, da ideałaŭ; nohi jaho imknucca k tym ideałam, ru- ki ich uchwacić žadajuć, a wuśy čujuć piajańnie hymnu ab ich.

U žwiaroŭ ža hetaha niama, bo ŭ ich rozumu niama.

Čym wyšej padymajemsia pa drabińach istotaŭ, tym bolš daskanalnaściami u ich znachodzim.

Čaławiek jość na samym wiarchu henych drabiń. Dyk my jaho i nazywajem wiaršynaj da- skanalnaściami.

Pryčynaj tych daskanalnaściami usich čała- wieka jość duchowaja čaścina jahonaj istoty: ja- hony rozum z wolnaj wolaj.

na II niadzielu pa Siomusie (u aktawie Božaha Ciela).

I.

Darahija, nia dziwiecieszia, kali was nienawidzić świat. Wiedajem, što my pieraniesieny z śmierci da życia, bo my lubim bratoŭ. Chto nia lubić — astajecca ŭ śmierci. Kożny, chto nienawidzić brata swajho — jość zaboŭca. A wiedajecie, što kożny zaboŭca nia maje życia wiečnaŭ ŭ sabie trywajucaŭ. U tym paznali my miłaść Boha, što jon dušu swaju za nas addaŭ. I my pawinny addawać duży za bratoŭ. Kali-b chto mieŭ baŭaćcie hetaha światu i widzieŭ-by brata swajho ŭ niastačy i zamknuŭ by nutro swajo prad im — jak-ža ŭ im prabywaje luboŭ Boha? Synočki maje, nia lubiemo słowam, ani jazykom, ale čynam i praŭdaju.

(1 Jan, 3,13—18).

II.

U heny čas skazaŭ Jezus faryzejam hetkuju prypowieść: adzin čaławiek sprawiŭ wialikuju wiačeru i zaprasiŭ mnohich. I paŭtaŭ słubu swajho pierad samaj wiačeraŭ skazać zaproszanym, kab pryšli, bo ŭžo ŭsio hatowa. I pačali ŭsie razam adkazwacca. Adzin skazaŭ jamu: ja kupiŭ sialibu i mušu pajsci pahladzić jaje:

prašu ciabie, miej dla mianie wybačenie. A druhi skazaŭ: ja kupiŭ pięć par wałoŭ i jdu prabawać ich: prašu ciabie, miej dla mianie wybačenie. Jašče inшы skazaŭ: Ja aźaniŭsia i dzieła hetaha nie maŭu pryjści. Słuŭa wiarnuŭsia, pierakazaŭ heta swajmu haspadaru. Tady haspadar razhniewaŭsia i skazaŭ słuŭie swajmu: wyjdz skora na wulicy i wulki miasta i prywiadzi siudy ŭbohich i kalekich, i ślapych, i kulhawych. I skazaŭ słuŭa: panie, stałasia, jak ty skazaŭ, ale jašče jość miejsca. Skazaŭ haspadar słuŭie: wyjdz na daroŭ i ścieżki i prymuś pryjści, kab dom moj byŭ poŭny. Bo kaŭu wam, što ničto z tych asob, jakija byli prošany, nie pakaštuje maej wiačery.

(Łuk. 14,16—24).

III.

Heny čaławiek, što zaprašaje na wiačeru — heta Chrystus, jaki zaprašaje nas da relihijnaha życia, da życia nadprzyrodnaŭ pawodle Jaho światoj praŭdy. A ludzi admaŭlajucca ad henych zaprosinaŭ, admaŭlajucca z roznych pryčyn życiowych. Tymčasam hetak paŭupać my nie pawinny, bo być zimnymi da relihii i abyjak da jeje adnosicca my nia majem prawa.

Inшыja istoty, budučy zusim materyjalnymi, nia mohuć uźniacca panad materyju i pryłučyć da siabie jakuju inšuju daskanalność.

Čaławiek-ža mahutnaściaswajho ducha adrywajecca ad materyi, uźnosicca panad materyju ŭ toj świat, hdzie daskanalnaściam niama miežaŭ i hdzie jaho rozum moŭa zbirać daskanalności — idei — ŭsioho światu, lučycca z Twarcom daskanalnaściaswajho i żyć Jahonym Dabrom.

A imknucca da Twarca i wieści da jaho świat — čaławiek byŭ stworany. Dzieła hetaha jość u ludzkoj przyrodzie prawa jakoje nas hryzie hołasam sumleńnia, kali my praz zło, praz hrech adwiartajemsia ŭ praciŭny bok ad Boha i addajomsia istotam stworanym, jak by jany byli našym boham.

Imknucca da Twarca i wieści da jaho świat čaławiek byŭ skierawany światym Kryžom Chrysta.

U imknieńi da Boha i ŭ lučnaści z Boham miery, hranic niama, bo Boh jość istotaj biazmiežnej.

Čym ściślej lučymsia z Im praz wieru świa-

tuju i praz światuju łasku Božuju i čym natuŭniej imkniomsia da jaho, dyk daskanalnymi ro-bimsia ŭ świecie duchowym i nadprzyrodnym. Zusim adnak daskanalnymi być nia moŭam, bo Boh, jak pradmiot našych imknieńiaŭ, jość biazmiežnym u swaich daskanalnościach.

Dyk i našym abawiazkam jość stawacca štoraz bołš daskanalnymi.

Jak kaŭdy čaławiek, tak i celý narod padlaŭać henamu abawiazku; dy najpierš narod, bo-ŭ u narodzie adzinki ludzkija rodziacca, rastuć, hadujucca, pierajmajuc sposaby dziejańniaŭ jahonych. Kali narod jość sapsuty, dyk dzieci, nawiet z dobrych, cnatliwych siemjaŭ, nabirajuc jahonaha ducha i taksama sapsujucca, a pašla sami budawać stanuc sapsutyja siemji.

Adnym słowam, zbuduj zdarowuju narodnuju slamju, dyk budzieš mieć zdarowych, cnatliwych hramadzian, jakija daduc tabie zdarowych, cnatliwych dzieleŭ.

I na biełaruskim narodzie laŭyć abawiazek stawacca ŭsio bolej, dy bolej daskanalnym, usio

— Nie pazwalaje nam na heta Chrystus, katory kaža: „Chto nia ŭwierić, budzie asudžany“, a kaža jon heta da ŭsich ludziej biaz nijakaha wyniatku, na ŭsie časy, da ŭsiaho świetu.

Hawora Chrystus tak-ža, što takich, jakija nia jość ani haračyja, ani zimnyja, ale letnija, heta znača: aby jak adnosiacca da wiery św., — pačnie wykidać z wusnaŭ swaich, jak niešta niezdarowaje i niahodnaje.

Ureście tych, što nie biaruć da serca sprawy św. Wiery, Zbaŭca nas praścierahaje: „Chto nie sa mnoj, toj prociŭ mianie“.

— Uchilacca ad Božych zaprosinaŭ da św. Wiery, nie spaŭniać relihijnych abawiazkaŭ — nie pazwalaje nam tak-ža i naš rozum. Toj čalawiek, jaki na sprawy relihii machaje rukoj, wykazwaje, što jon duža nierazumny, kali nia pomnić ab sprawach najwaźniejszych i najpryhažejšych.

Taki čalawiek heta tak-ža wialiki prad Boham niaŭdziačnik. Boh jaho zaprašaje da siabie roznymi sposabami: i praz rozum i praz dobryja natchnieńni i praz swaju Božuju nawuku i praz łasku, a čalawiek ad hetaha ŭsiaho adwaročwajecca.

Taki ŭreście čalawiek naražaje siabie na niebiašpieku wiečnej utraty Boha i ščašcia, bo ci-ż jon susim peŭny, što žyćcio jaho skončycca z jaho śmierciaj?

— Ureście adniekwacca ad žyćcia relihijnaha i spraŭ św. Wiery nia brać da serca nie pazwalajuć nam tyja, što niekali hetaksama pastupali, a pašla nawiarnulisia da Boha i jaho zakliku pasłuchali. Jany ŭsie paŭtarajuć za św. Aŭhustynam: „Zapozna Ciabie, Hospadzie, paznaŭ ja“. Jany ŭsie pašla doŭhich razwažańniaŭ i sumniwaŭ, zhaładałyja z niawymoŭna wialikaj radaścij zasiadajuć za stoł na

Światy Piotr — Apostoł.

„Woś my pakinuli ŭsio i pajšli za Taboju, što-ż budzie nam?“ Hetak ščyra, atkryta pytaje Jezusa wučań Jahony Piotr.

A Jezus jamu na toje: Saprady kažu wam, što kožny, chto pakinie dom, ci bratoŭ, ci siostraŭ, ci bačku, ci matku, ci žonku, ci dziaciej, ci ziamlu dzieła imieńnia Majho, atrymaje ŭ sto разоŭ bolš i asiahnie žyćcio wiečnaje.

Znajućy naahuł nastroi żydoŭskija adnosna Mesyjaša, katoraha żydy pradstaŭlali sabie, jak narodnaha dziejača, što wiernie swabodu palityčnuju i wysoka ŭźniasie imia żydoŭskaje ŭ świecie, lohka zrazumieć možna Piatra słowy ŭ značeńni dawoli przyiemnym. Jak kaliś maci 2-ch apostalaŭ prasiła Chrysta, kab dazwolenym było jejnym synom zaniać wydatnaje miesca ŭ nowym waładarstwie mesyjanskim, katoraha ŭsie čakali, hetak čas doŭhi pakuta-

Božaj wiačery, zaprašajućy tudy i inšych. A byli heta ludzi časta wialikaj nawuki i niazwyčajnaj cnoty.

Dyk nie admaŭlajemsia ad zaprosinaŭ Božych na jaho światuju wiačeru, nie zabywajmosia ab abawiazkach św. Wiery našaj, achwotna zasiadajmo za Božym stałom, dzie ŭsiaho ŭdawal, dzie žyćcio, dzie praŭda, dzie dačasnaje i wiečnaje ščaście naša.

Ks. Ad. St.

bolej, dy bolej zhodnym z swaim Uzoram u Božym rozumie, bo ad hetaj daskanalnaści zależyć daskanalnaść kožnaj biełaruskaj adzinki, jejnaja zhodnaść z Božym uzorom.

Pawodle planaŭ Božaj Pradbačnaści Biełaruskaj narod zaniaŭ i zasialiŭ peŭnuju časć ziamielnaha prastoru, dzie ŭ praciahu wiakoŭ wyrabiłasia jaho asobnaja psycholohija, utwaryłasia i ad inšych mowaŭ adroźniłasia jahonaja biełaruskaja mowa.

A biełaruskaja mowa i biełaruskaja psycholohija na biełaruskaj ziamli — heta pieršyja warunki wypaŭnieńnia Božaha zahadu dla nas, kab my stalisia zhodnymi z našym u Božym światym rozumie ŭzorom.

Biełaruskaja ziamielka, naša narodnaja maci, dajeć nam toje, biez čaho my isnawać nie mahli-b: dajeć nam chleb štodzienny.

Biełaruskaja ziamielka, naša darahaja maci, jość pieršym warunkam, dy wypaŭnieńniem Božaha zahadu: raścicie i razmnažajciesia.

Dyk dla nas biełarusiaŭ ziamielka heta — świataja. I joj Boh daŭ miesca ŭ swaim Božym

rozumie: jana tamaka krasujecca ŭ wa ŭsiej swajej krasie, sławie, uwa ŭsiej mahutnaści žyćcia. Stul jana da nas pramaŭlaje: „Dzleci maje, hłańcie, jakaja ja! A wy mianie čurajeciesia, wy mianie wyrakajeciesia!“

Biełaruskaja psycholohija heta ŭnutrannaje dziejańnie biełaruskaj duży, utworanaje ŭ praciahu wiakoŭ, u peŭnych abstawinach žyćcia.

Biełaruskaja mowa — heta sposab wyjaŭleńnia našaj psycholohii, dziejańniaŭ i pierażywańniaŭ našaj duży.

Mowa naša — heta wialiki dar nam ad našaj maci Biełarusi, a praz jaje ad samoha Boha.

Dar hety pieradajecca nam bačkami našymi, iak najdaražejšy skarb. Zhubić skarb heny — značyć znišчыć časćcinu našaj biełaruskaj istoty, časć zhodnaści z rozumam Božym: słowam, nadarwać, znišчыć praŭdu.

Aśmiajać swaju rodnuju mowu — značyć toje, što aśmiajać swaju rodnuju matku, swaju Bačkaŭščynu, samoha siabie, dy Boży rozum. Robiać heta tolki ludzi biascharaktarnyje, abo ŭ šaŭ upaŭšyja, u ciemry zabłudziŭšyja...

wala taja-ż dumka ũ nieaświečanych jašče hałowach i ũsich druhich wučniaŭ Chrystowych. Da Mesyjaša i jahonaj sprawy padychodziać jany ũsciaž jašče jak ludzi ũzhadawanyja ũ pahladach ciasna narodnych, a znača šukajučy bołš siabie, swajho dačasna, pryrodnaha, ziemskaha, jak Boha i sprawy sužyćcia z Im wiečna. Chrystus ich nawučaje, hawora im adno, jany-ż razumiejuć druhoje. Chrystus atkrywaje im świet łaski, świet nadpryrodny, uwodzić ich u sužyćcio z Boham, jany-ż nadwarot, trymajucca ũporysta swajho ludzko-ha samalubstwa. Što budzie nam — pytajuć.

Kab razahnać tyja tumany hustyja, što zasłaniali darohu ũ žyćcio wiečna, Chrystus swaim wučniam pajšoŭšym za Im staŭlaje sprawu adračeńnia štoraz bołš jasna i rašuča. „Kali chto choča — jon kaža — iści za mnoju, niachaj adračecca ad siabie samoha i woźmie kryž svoj i śleduje za mnoju. Bo adračy-

dziecca Chrystu zakinuć jamu „čalawiečaje“ hetak, jak zakidaŭ i hramadam: „Šukajecie mianie nie zatym, što wiźieli cudy, ale zatym, što jeli chleb i najelisia. Starajciesia — dalej kaža — zdabyć nia toj chleb, što hinnie, ale toj, katory trywaje na žyćcio wiečna!“

Praŭda, apostaly padčas dawoli nawat blizka padychodziać da asoby Chrysta, wykazywajuć nie adnu dumku zusim sprawiadliwa, nazywajućy jaho Mesyjašam i Synam Božym, adnak pierarwać hranicy „čalawiečaha“ jašče całkom nia mohuć. Jany padychodziać da Jaho, ale ũ hetym zbliżeńni jašče stolki jość adchiłau, niedaskanalnaściau, stolki jašče imienna „čalawiečaha“! „Panie, adazwaŭsia Piotr bačućy Jezusa stupajučaha pa mory, kali he-ta Ty, dyk zahadaj mnie pryjści da Ciabie pa wadziel“ Zdajecca, jakaja wiera! A faktyčna słabaja, bo skora spałochaŭsia i pačaŭ tanuć. A Jezus jamu: Maławierny, čaho ty ũsumniŭsia?

Čaść biełaruskich pielihrymaŭ pašla abchodu stacyjaŭ u Kalwaryi.

sia ad majemaści swajej jašče nia tak ciažka, hetak i pahanskija filozofy časta rabili dzieła rozných wydumkaŭ i metaŭ, ale pazbycca sia bie samoha — heta sapraŭdy reč šmat waźniejša i bołš balučaja, heta ũžo śmierć sabie samomu, śmierć, ale adnačasna i toje, što imienna zlučaje čalawieka z Boham, dajućy poŭnuju mahčymaść łascy Božaj raźwić u du-šy ludzkoj žyćcio światoje, nadpryrodnaje.

Nialohka było apostalam zrazumieć he-nyja słowy Chrysta. Čytajem, što kali Jezus pačaŭ atkrywać wučniam swaim, što Jon mu-sić iści ũ Jeruzalim, šmat pieraciarpieć i być urešcie zabitym, adwioŭšy ũziaŭ jaho Piotr na staranu i staŭ karyć: „Paškaduj, kaža, siabie, Panie, niachaj nia staniecca hetaha z Taboju!“ A tady Chrystus jamu: „Adyjdzi ad mianie, ša-tan! Ty mnie spakusa, bo dumaješ nie ab tym, što Božaje, ale što čalawiečaje“.

Kali-ż urešcie stanie Piotr dumać „što Božaje“? Jašče nia skora. Jašče niaraz pry-

Najbolš jarka akazałasia niemač „čala-wiečaja“ ũ Piatra tady, kali jon wyraksia Chrysta na dwaryščy ũ Kaifaša. Niadaŭna ka-zaŭ: Panie, ja haťoŭ z Taboju iści ũ turmu i na śmierć. Ja žyćcio swajo addam za Ciabie. Ale Jezus jamu nia wieryć, a nia wieryć tamu, bo jašče dumaje Piotr ũsciaž „pa čalawiečamu“. Niamab tam u jaho ani hłybokaj wiery, ani poŭnaj biazmiežnaj addanaści dušy, a apora „čalawiečaha“ ũsiudy ũ ludziach niapeŭnaja, ličyć na jaje sprawa Božaja nia moža. „Sa-praŭdy, sapraŭdy kažu tabie, što siańnia, he-taj-ža nočy, pierš čym piewień dwa razy za-piaje, ty mianie trejčy adračešsia“. I chacia wostra zapiarečyŭ Piotr sławam henym, adnak wiedajem, čym usio skončyłasia. Zawieryŭ sa-bie, „dumaŭ pa-čalawiečamu“ — woś-ža ũ kan-cy horka i zapłakaŭ.

Nastupiła tady ũ dušy Piatra wialikaja pieramiena, kali jon staŭ dumać i žyć „pa-Bo-žamu“, a adkinuŭ susim ad siabie „čalawie-

čaje". Dakanać-ža hetaj pieramieny mahla tolki adna łaska, luboŭ Božaja. Zahareŭšysia hennym ahniom światym, serca Piatra kinułasja ŭ biazdonny akiejan dabraty Božaj. Ciapier bajacca jamu ŭžo bolš niama čaho. „Ja daroha, praŭda, žyćcio, chto chodzić za mnoju, nia bludzić" uwiaraje Chrystus. Ciapier užo śmieła Piotr skazać moža: kab mnie pryšlosia i ŭmierci z Taboju, to ja ad Ciabie nie adrakusia.

Luboŭ heta nadpryrodnaja enerhija, poŭnaja mahutnaj siły, katoraja tworyć u nas žyćcio nowaje, boskaje.

„Symonie, synie Jana, pytaje Piatra Jezus, ci lubiś mianie?.. Tak, Panie, Ty wiedajeś, što ja lublu Ciabie". Ščaśliwy Apostoł, imia twajo adhetul zapisana ŭ niebie. Addychajučy luboŭju Božaju, Ty żywieś užo światasćiu i biaśpiečna imkniešsia ŭ wiečnuju radaść.

Pobać hetaje sprawy, sprawy asabistaj światasći Piatra, jak čaławieka, wyjaŭlajecca ŭ žyćci Apostoła jašče i druhi waŭny punkt tak-ža ciesa ŭziatany z jaho asobaj — heta jaho wydatnaje praŭnaje stanowišča ŭ Kaściele Chrystowym. Piotr maje być z woli Chrysta, jak zastupnik Jaho i wikary, najwyšejšym pastyram usich wierujučych. Z hetaj metaj daje jamu Chrystus nowaje imia — Piotr (što značyć kamień-skała) i abiacaje na tym stanowiščy najwyšejšaha pastyra ničym nieparušaju stojkaść. — „Ja tabie kažu, što ty jość Piotr (skała) i na hetaj skale zbuduju Kaścioł moj i siły piekła nie pieramohuć jaho".

Piotr, jak zastupnik „Dobraha Pastyra" pieraniać musiŭ ad Jaho nia tolki prawy, ale i luboŭ da swaich awiečak. Zatym Chrystus uručajučy jamu „klučy waładarstwa Božaha" i kaža: „Symonie, ci lubiś mianie?... Pasi awiečki maje". Luboŭ henaja ŭžo nie razlučyć jaho z awiečkami anikoli, u ich abaronie jon, jak dobry pastyr, addaść i žyćcio swajo.

Pašla ŭšesćia Chrysta ŭ nieba apostaly stali radzić, chto kudy pojdzie nawaračywać, klikać narody da nowaj wiery. Światomu Piatru prypadaje pawodle jaho pawahi najwaŭniejšy horad u tahdyšnjim świecie — Rym.

Być biskupam Rymskim u tych abstawnach značyła achwiarawacca na śmierć. Źwiazanamu Piatru ŭspomnilisia słowy jaho Wučyciela: „Sapraŭdy, sapraŭdy kažu tabie, kali ty byŭ maładziejšy, ty sam padpirazwaŭsia i išoŭ, kudy chacieŭ, ale kali pastarejeś, to padymieš ruki twaje, a inšy ciabie padpiraža i pawiadzie, kudy ty nia chočaś. Tam, dzie siańnia staic ślaŭnaja bazylika św. Piatra, pobać katoraj ciapier żywie Papiež, tam byŭ ukryžawany najwyšejšy pastyr Kaścioła, kniaź apostalaŭ — Symon Piotr

Pamior Piotr, ale prawy pastyra astalisia ŭ kaściele i buduć u im pakul świat światam. Pieraniaŭ ich nastupnik Piatra i ich-ža pierajmaje ŭšciaž koŭny biskup Rymski. U koŭnym takim čynam Papieży bačym Pieršaha Apostoła, a składajučy pasluchmianaść swaju ciapierašnjemu pastyru, hetym my padtrymliwa-

Na Božaje Cieła

Wiedama ŭsim, što biełarus zaŭsiody šukaje Boha.

Projdzie wlasna, aprowicca biełarus z rabotami na poli, tady biarecca światkawać Božaje Cieła.

Pa kaściołach na Božaje Cieła aŭ prazwoziem dzion rana i wiečar iduć nabaženstwy. Adbywajucca ŭračystyja procesii z Najświaciejšym Sakramantam. A biełarusy bywać na hennych nabaženstwach siłaŭ swaich nie žalejuć. Jany molacca doŭha i naboŭna, a biełaruskija dzietki strojna prybranyja ŭ procesyi Bohu pasypajuć kwietki.

Pryhladzlecca tolki treba z boku na biełarusaŭ, što la kaścioła toŭpiacca, čakajučy nabaženstwaŭ u dni Božaha Cieła, a pa ich minach ŭžo paznać možna, jak wielikaja ŭ ich luboŭ da Boha, da Najświaciejšaha Sakramentu, da Kaścioła i da ŭsich ceremonijaŭ kaścielnych.

Kali biełarusy z nabaženstwaŭ wiartajucca da chaty, jany mała haworać. Jany pieraniesieny ŭ druhi świat, bo čujuć blizka siabie Boha! Da chaty jany jduć šybka, poŭnyja radasnej achwo-ty da žyćcia i dobrych pastanoŭ na budućyniu.

Biełarus żywie Boŭym Ciełam usio žyćcio swajol Jon koŭnuju nładzlelu i światu ŭ kaścioł chodzie. Pryhladajucca tam światojlmšy. Jak na aŭtary kansekracyja, tady biełarus hlyboka padaje na kaleni. Nie adzin raz praz hod zbliŭajucca biełarus da stała Eucharystyčnaha i pry-maje Cieła i Kroŭ Chrystowu.

Dušu čaławieka, jak i cieła, treba karmić, bo jana tak ŭa patrabuje siłaŭ. Kormam dla duży jość Sam Boh ukryty pad widam chleba i wina ŭ Najświaciejšym Sakramencie.

Duša čaławieka rodzicca i duša čaławieka kormicca. Na światym chroście śaławiek rodzicca, a światoj Komunijaj čaławiek kormiacca. U światoj Komunii istota Boha lučycca z istotaj čaławieka, a tady Boh čaławieku adpuščaja hra-chi — dajeć jamu światasć i zbaŭleńnie.

Naprawy rodu luŭzkoha dakanaŭ Chrystos praz muki i śmierć na kryŭ. Tam na kryŭ pry śmierci ciakła kroŭ našaha Zbaŭcy, addzela-čysia ad jahonaha świataha Cieła. I sloŭnia na aŭtary našym my tak ŭa bačym asobna Cieła Chrystowa i asobna Kroŭ Chrystowu. I sam Chrystus nas wuča ab hetym: „Cieła Majo praŭ-

jem duchowuju żywuju lučnaść z samym Piatrom — pieršym Papiežam.

Praŭda, asabista jon zamoŭk na ziamli, ad imia jaho druhija haworać, ale ŭ niebie ŭsio-ŭ nie pierastaje być našym zastupnikom prad Boham. U časoch asłabeńnia, zaniepadu wiery jak-ŭa dobra ŭsim pomnić nam treba ab tym, katoramu Chrystus kazaŭ: „Symonie, Symonie, woś djabał damahaŭsia, kab prasie-jać was jak pšanicu, ale ja prasiŭ za ciabie, kab nie asłabiela wiera twaja, a ty niekali na-wiarnuŭšysia, uzmacniaj bratoŭ twaich".

Dr. J. R.

D. Aniśko.

5)

Da biełaruskaha narodu.

V.

U swajej nladoli maješ Ty, Narodzie Biełaruski, tuju paciechu, što Ty należyš da wyznaŭcaŭ Jezusa Chrysta!

„Bahasłaŭlony narod, katoraha Panam Boh jahony“ (Ps. 32).

A należaćy da wyznaŭcaŭ Jezusa Chrysta, treba Tabie, Narodzie Biełaruski, ščyra i achwotna wypaŭniać Jaho šwiatoje Prawa, Jaho Zakon, katory słušna nazywajecca Zakonom miłaści!

Kožny z nas sprahnieny ščaćcia, a sakret hetaha ščaćcia ŭłaśnie kryjecca ŭ miłaści. Tak! U miłaści ščaćcie kożnaha z nas paapryč, u miłaści ščaćcie celaha čaławiečstwa, u miłaści ščaćcie i ŭsiaho našaha biełaruskaha narodu.

dziwaja jość ježa, a Kroŭ Maja praŭdziwy jość napoj“. Moc Božaja ŭ šwiatoj Imšy pieramianiaje chleb u Ciele Chrystowa, a wino ŭ Kroŭ Chrystowu. Kali ŭ šwiatoj Imšy prychodzie čas konsekracyi, tady ŭ swaje ruki biare kšondz hostyju i nad jej pramaŭlaje słowy: „Heta jość Ciele majo“. Na hetyja słowy natura chleba pieramianiajecca ŭ naturu Ciele Chrystowaha. Wid chleba astajecca toj samy, ale natura chleba pieramianiałasia ŭ naturu Ciele Božaha. Kšondz dalej u swaje ruki biare kielich z winom inad im hawora słowy: „Heta jość kielich Krywi majej...“ A tady natura wina pieramianiajecca ŭ naturu Krywi Chrystowaj. Uznoŭ, wid wina astajecca toj samy, ale natury wina ŭžo tam nima, bo jaje zamianila natura Krywi Jezusa.

U šwiatoj Imšy pa kansekracyi biełarus da aŭtara padchodzie, jak pad toj Kryž na hary Kalwaryi i kapajuć tady ŭ dušu jaho henyja kapielki Chrystowaj Krywi Hetak lučycca biełarus z Boham, hetak swaju najbolšuju miłaść pakazwaje jon Bohu, a dla siabie ŭ hetym znachodzie jon najbolšaje ščaćcie. Biełarusy razumiejućy heta, nie adzin raz u hod iduć da šwiatoj Komun'ii, ale razoŭ niekalki. Woś dzieła hetaha jany tak i špiašajucca ŭ kaścioł na nabaženstwy padčas Božaha Ciele.

Sorak hadoŭ Boh karmiŭ Izraela mannaj na pušcy. Heta byŭ tady wialiki cud! Ale ciapier naša manna — heta Najšwiaclejšy Sakrament. 1900 hadoŭ užo minaje, jak Boh kormie ludziej hetym Sakramentam.

U Najšwiaclejšym Sakramencie zaŭsiody znachodziła Chryścijanstwa swaju najbolšuju siłu i najmacniejšaje aporyšča, bo żywio duży chryścijanskaj apirajecca tolki na Chryście ŭ Najšwiaclejšym Sakramencie.

Biełaruski narodzie, i twaja ŭsia siła ŭ hetym Najšwiaclejšym Sakramencie. Tam twaja radaść, tam twajo ščaćcie!

U hetych aniach Božaha Ciele, biełaruski narodzie, idzi tudy, hdzie jość ukryty żywyy Boh pad widam chleba i wina. Tam twaja siła i twajo mocnaje aporyšča.

Ks. W. Š.

A chto ž najlepiej wučyć nas hetaj miłaści, jak nia Zbaŭca świetu Jezus Chrystus?

Skarb swaje Božaje nawuki Chrystus zlażyŭ u swaim šwiatym Kaściele, katory nazywajecca katalicki. Słowa „katalicki“ aznačaje paŭsiudny, ci inačaj skazać — ahulny, dla ŭsich narodaŭ i ŭsich časaŭ.

Kaścioł katalicki — heta wialikaje dabradziejstwa dla ŭsiaho čaławiečaha rodu: jon, jak taja rodnaja maci, ścieraže ad usiakaha zła i kożnaha z nas paapryč i ŭsich naahuł, usich, katoryja nie ŭciakajuć z pad apieki hetaj dobrej matki — Kaścioła.

Kaścioł katalicki — heta Boskaja arhanyzacyja, naležać da katoraj ŭ swaim ułasnym interesie pawinien kożny čaławiek.

Kaścioł katalicki naš Zbaŭca Jezus Chrystus załażyŭ na mocnym fundamencie — na nieparušnaj Piatrowaj skale i hety Kaścioł budzie trywać patul, pakul budzie isnawać rod čaławiečy na ziamli.

Naš narod biełaruski, na žal, nia ŭwieś należyć da Kaścioła praŭdziwah; bolšaja jaho časć żywje ŭ adščapienstwie.

Zaklikaju tady Was, braty prawasłaŭnyja, da spałučeńnia z Kaściołam Katalickim, dzie kożny čaławiek moža znajści, jak mahčymaje ščaćcie dačasnaje, tak i zbaŭleńnie wiečna!

Zaklikaju Was da jednaści z Kaściołam, ad katoraha pradziedy našy ŭžo dwa razy masowa byli adrywany!

Pieršy raz tady, kali prawasłaŭje tolki paŭstało; pačatak chryścijanstwa ŭ našym kraju slaŭaje časaŭ, kali jašče prawasłaŭja nia było saŭsim. Byli sekty, byli adščapienstwy, ale prawasłaŭja jašče nia było; našy pradziedy tady ŭžo byli chryścijanami i naležyli da Katalickaha Kaścioła, choć nia ŭsie, bo jašče mnohija byli pahancami, ale katoryja ŭžo pryniali światło nawuki Chrystowaj, to byli katalikami. Tolki paźniej, kali Uschod adščapiŭsia ad Rymu, ad hetaj Piatrowaj skały, h. zn. kali prawasłaŭje paŭstało, tady i pradziedy slaŭniešnich Biełorusaŭ byli ŭciahnieny ŭ adščapienstwa.

Značyć, pradziedy ciapierašnich Biełorusaŭ ŭpierad byli katalikami, jak prawasłaŭnymi. Jany byli katalikami ŭschodnia słaŭianskaha abrađu.

Treba wiedać, što ŭ Katalickim Kaściele jość nia tolki adzin abrad łacinski, ale jašče ŭ Kaściele jość i niekalki druhich abrađaŭ, tolki da łacinskaha abrađu należyć najbolšy lik katalikoŭ. Wiera adna, a abrađaŭ niekalki i kożny z ich dobry, u tym liku i abrad ŭschodnia-słaŭianski.

U 1596 h. Bieraściejskaj Unijaj prawasłaŭnyja Biełarusy, chacia praŭda nia ŭsie, pryłučyli iznoŭ da Katalickaha Kaścioła. Jony zachawali swoj ŭschodnia słaŭianski abrad i ich nazywali ŭnijaŭcami.

Druhi raz masowaje adarwańnie Biełorusaŭ ad Kaścioła stałasja ŭ 1839 h., kali ŭnijaŭcy siłaju byli pryłučany da prawasłaŭja, a chto z ich

chacieu trywać u praŭdziwaj wiery katalickaj, toj ciarpieu praśledawaŭnie, a nawat i śmierć. Być katalikom uschodnia-sławianskaha abrađu, ci inačaj skazać — ŭnijaŭ tahačasnaŭ rasiej-skaje prawa zabaraniała.

Ciapiet-ža Wy, braty prawasłaŭnyja, mo-żacie wiarnucca da wiery ajcoŭ Wašych, za kato-ruju jany kroŭ praliwali! Wy mo-żacie iznoŭ za-chawać swoj ŭschodnia-sławianski abraď. Cia-pier, kab prajści ŭ Uniju, praškody niama, pry-namsi tut — na terytoryi Polskaje Dziaŭżawy. Wiarnieciacia tady da jednaści z Kaściołam Ka-talickim! Niachaj budzie tak, jak choča naś Zbaŭca. A Jon choča, „kab usie byli adno“ (Jan 17, 21) pad kiraŭnictwam adnaho najwy-šejšaha Pastyra, Namieśnika Chrystowaha na ziamli, Papie-ża rymskaha. Treba Tabie, Naro-dzie Biełaruski, kab Ty ŭwieś paddaŭsia pad mudryja zahady Haławy chryścijanstwa, bo „dzie Piotr, tam Kaścioł“ (Św. Ambroży). A dzie Ka-ścioł, tam i zbaŭleńnie wiečnaŭ.

Našto Wam, braty prawasłaŭnyja, spraciŭ-lacca tamu, što raniej ci paźniej, ale stacca mu-sić! Usioroŭna Kaścioł Katalicki maje aharnuć usie narody, usie krai; tamu jon i nazywajecca katalicki, što aznačaje paŭsiudny, ahulny dla ŭsiech.

Nawat rasiej-ski filozaf Sałaŭjoŭ wun što ka-ža:

„Brac udzieł u żywiciu Paŭsiudnaha Kaścio-ła ŭ raźwićci wialikaj chryścijanskaj cywilizacyi, brac u hetym udzieł pawodle swaich sił i swaich asabliwych zdolnaści, heta pawinna być adzi-naj sapraŭdnaj metaj adzinym sapraŭdnym za-dańniem ko-żnaha narodu“.

Jak-ža-ż tady nie staracca, kab nale-żać da hetaha Kaścioła?

Adno z najwa-żniejšych Twaich zadańniaŭ, Narodzie Biełaruski, heta imienna spałučeńnie Kaściołaŭ, heta Unija, heta starańnie, praca ŭ tym kirunku, kab stałasja „adna stada i adzin pastyr“ (Jan X—16).

Ab hetym swaim zadańniem historyčnym Ta-bie, Narodzie Biełaruski, treba pomnić! Treba hatowicca da wypaŭnieńnia hetaj wialikaj roli. Treba Tabie, Narodzie Biełaruski, samomu cał-kom uwajści ŭ jednaść z Kaściołam Katalickim i ciahnuć za saboju ŭwieś adščepłeny ŭschodni

Zapiswajciesia ŭ siabry tawarystwa BIE-ŁARUSKAJE KATALICKAJE WYDAWIECTWA. Siabroŭskija składki pawodle płatnaj mahčy-maści žadajučych ustupić u heta tawarystwa.

Piśecie na Staršyniu Wydawiectwa Ks. A. Stankiewiča: Wilno, ul. św. Ignacego 9 — 11-a

Z relihijna-hramadzkaha żyćcia

Indyjskaja pielihrymka ŭ św. Ajca. Nia-daŭna św. Ajciec pryniaŭ indyjskuju pielihrymku, jakaja prybyła ŭ Rym na čale biskupa indusa. Pielihrymy prybyli ŭ narodnych wopratkach i pry-niaśli św. Ajcu 80 padarkaŭ, jakija św. Ajciec pieradaŭ u misyjny muzej.

Nawarot pahanskaha światara. Pryniaŭ katalictwa pahanski światar u Mandžuryi, wyzna-walnik Konfucyja.

Ahulna-katalicki čechasławacki zjezd adbu-dziecca ŭ Prazie ŭ hetym jašče miesiacy. Pry hetaj nahodzie budzie wystaŭka kaścielnaha mastactwa.

Niaŭžo swaboda religii? Hazety pišuć, što Lawal, francuski ministr, budu-ćy ŭ Maskwie, hawaryŭ sa Stalinam ab patreble ŭ SSRR swa-body religii. Stalin byccam z hetym zhadziŭsia.

Čechasławacyja i Apost Stalica. Niadaŭ-na mi-ż uradam Čechasławacyi i Apostalskaj Sta-licaj padpisana ŭmowa ab uzajemnych adnosinach.

Pamiatnik dla św. Tamaša More praje-ktuje anhliski parlament. Da hetaha projektu achwotna dałučajucca i anhljcy niekataliki, kab nale-żna ŭśanawać swajho światoha.

Najbli-żejšy mi-żnarodny Eucharystyčny Kanhres adbudziecca ŭ lutym 1937 h. u Manili na Filipinskich astrawoch.

LISTY Z WIOSKI.

PATREBA BIEŁARUSKICH KNI-ŻAK I ČA-SAPISAŭ.

Świr. U-žo i ŭ nas arhanizujecca Kato-lickaja Akcyja, katoraja składajecca z čatyroch ad-dziełaŭ. Addziely moładzi katalickaj — adzin mužčynski, a druhi žanocki — pieratworany z S. M. P. Ciapiet Katalickaja Akcyja ŭ Świry ar-hanizuje treci addzieł, starejšych katalickich mu-żynaŭ. U-žo jość wybrany ŭrad addziełu katalic-kich mužčyn, katory robić padhatoŭku da heta-ha. Štoniadzielu ŭ domie parafijalnym adbywa-jucca hutarki na hetu temu, dzie zaachwočwa-juć usich katalikoŭ ustupić u Akcyju Katalicku-ju. U chutkim čacie maje być zarhanizawany i čaćwierty addzieł katalickich žančyn.

Tutejšyja biazbo-żniki adstrašwajuć słabiej-šych katalikoŭ ad Ak. Kat., ka-žu-ćy, što heta ar-hanizacyja jość palityčnaj endeckaj partyjaj. My adnak ich nia słuchajem i zapiswajemsia da Ka-talickaj Akcyi wieru-ćy, što jana budzie sapraŭ-dy katalickaj.

Pa-žadana było-b kab na-šy świeda-miejšyja biełarusy kataliki ŭsie zapisalisia da Kat. Akc., a zapisaŭšysia parupili-ŭsia ab biełaru-

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ

Z dazwołu J. E. WILENSKAHA KATALICKAHA ARCYBISKUPA-MITRJA PALITA

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Zawalnaja wul. 1—2.

skija katalickija knižki i časapisy ũ biblijateku i čytalniu, naležaču da Kat. Akc., bo dahetul jašče ich tam niama.

Štoniadzielu i świata ũ domie parafijalnym na stale razłożany da čytańnia ũsie polskija katalickija časapisy: začynajučy ad dzieńnikaŭ, a kančajučy na miesiačnikach i kwartalnikach. Praŭda, karystajuč z hetaha našy kataliki, ale jašče było b karyśniej i bolš by ũsie paciaha- wała-b čytalnia, kab tam znajšlisia i biełaruskija katalickija časapisy. Kab biełaruskija katalickija časapisy nia wychodzili, dyk sprawa wyhladała-b inakš, a to-ž wychodzić: Biełaruskaje Katalic- kaje Wydawiećwa ũ Wilni wydaje „Chryścijan- skuju Dumku“, Ajcy Jezuity ũ Albertynie wyda- juć „Da Złučeńnia“. Abodwa hetyja biełaruskija katalickija miesiačniki, drukujucca z dazwołu du- choŭnaj ulady. Ab hetym my pawinny wiedać.

Siabra Kat. Akc. ũ Świry.

HORNUCCA DA ŬNII Ŭ CHWASTACH.

Chwasty. U Biełastoku i jahonych wakoli- cach chwastaŭskaja ŭnija zacikaŭliwaje šyrokija słaŭ hramadźianstwa. U katalikoŭ budzicca da jaje hlybokaje i żywoje spačućcio, niejka ja mi- laja sympatyja, a prawasłaŭnych chwastaŭskaja ŭnija žmušaje nad jej hlybiej pryzadumacca i bliżej acanić jaje.

Unijackija Chwasty ũ našym kutočku jość mocnym aporyščam dla ũsiech tych, chto tak ci hetak, ale šukaje lučnaści sa Światoj Stalicaj. Mnogi ja chwastoŭskija parafijanie żywuć nadta daloka ad swajho pastyra i swajej carkwy. Dob- ra, kali niekatoryja z ich pryduć raz u hod u carkwu i wyspawiedajucca. Hdzie-ž ad Chwastaŭ toje Grajewa, abo Łapy?! A ũ Biełastoku i za Biełastokam taksama znajducca chwastaŭskija parafijanie ŭnijaty.

Słowam, Chwasty heta sapraŭdy misyjneja parafija. Na wyniatkawych prawoch jana isnuje. A ciapier kala nas u hetych časach sapsućcia Chwasty dla nas, jak taja zorańka jasna ja na ciomnym niebaschile.

Ale jość i chmary nad chwastaŭskaj uni- jaj. Tak ciomnyja chmary, što našu ŭniju jany choćuć zakryć i zamazać nawiek. A chto heta robie, dyk da raboty swajej pierad ludźmi jon nie pryznajacca. Worah uniŭ ũ Chwastach pad- ziemna wiađuć swaju rabotu.

Na adzin miesiac aryštu i na dźwie tysia- čy złotych kary sud zasudziŭ našaha baciŭšku. Świedki tak pakazali i jaho zasudzili.

Heta kara na našaha baciŭšku jość adna- časna i wialikim udaram pa ŭniŭ ũ Chwastach.

Tolki Boh dobry i mocny na't i ũ biadzie našaj uniŭ pamahaje. Bačać ludzi wialikija pod- stupy pad našu ŭniju, a tady jany jašče bolš pačynajuć da uniŭ harnucca, zbližacca i prywy- kać Ciapier unij ty našy ũ Chwastach usiej du- šoj swajej addalisia uniŭ.

Chaj tut nam budzie adzin tolki prykład Jość siamja Jurčakoŭ u Chwastach. Jurčaki swa- ich dziaciej chryścić u ŭnijackaj carkwie, a ha- dujuć ich u sroha ŭnijackim dusie. Jany ũsie

dobryja ŭnijaty. Spakojna żywuć u chacie i nad- ta ũ wialikaj zhodzcie z susiedźłami. U carkwu swaju štoniadzielu chodzicie i, jak unijackija pa- rafijanie, sumlenna wypaŭniajuć swaje carkoŭny- ja abawiazki. Heta siamja nadta mnoha pama- haje našaj carkwie i našamu ŭnijackamu ba- ciŭšku.

Zatoje-ž i naš baciŭška niadaŭna Jurčakom adplaciŭsia naležna. Pamior stary Jurčak. Wot była tady wialikaja chwiliŭna ũ Chwastach! Usie, jak mahli, staralisia niabošćyka pachawać ura- čysta. Była tam usia pracesyja, usie świecki ũ carkwie hareli. Z chaty ũ carkwu, a z carkwy na mohilki niabošćyka prawadziŭ baciŭška. A jak strojna adpraŭlaje naš baciŭška pa niaboš- ćykach nabaženstwy! Tady na heta miła hladzieć i samomu malicca!

Chw.

KINO-TEATR U KATALICKIM DOMIE.

Biełastok. Zajšoŭsia ja anahdaj u katalic- ki dom pry farnym kaściele ũ Biełastoku. Za bilet ja zapłaciŭ załatoŭku. Na cikawyja rečy hrašej ja nie žaleju. U kinie hetym užo dwa tydni išło pradstaŭleńnie „Abarona Czenstachowy“. Film hety ŭważajacca za najbolš katalicki ũ Polšcy. Nu i praŭda, było pahladzieć što! Wojska šwe- daŭ, jak żywoje, kananada hrymieła biazustanku. Muraški za skuraj chadzili, mianie strach braŭ! Z kryžom u rukach ajciec Kardecki, a pad ka- niec usiaho hetaha — strojnaja pracesyja z Naj- šwiaciejšym Sakramentam.

Aprača hetaha filmu byli tam inšyja, kara- ciejšyja i čysta świeckija.

Ciapier dla nas adna wyhoda ũ Bie- łastoku, što jak idziom u kino katalickaje, dyk nie baimsia hrech, bo my peŭnyja, što tam buduć dobryja filmy.

B.

PAŽADAŬNIE RODNAJ MOWY Ŭ ŚWIATYNIACH.

Klony, Dziśnienskaha paw. Moža i styd- na pryznacca mnie, što ja ad wychadu ũ świat pieršaha numaru „Chr. Dumki“ zjaŭlajusia joje čytačom i ni adnej da jaje nie napisau karespen- dencyi. Woš-ža siońnia čeču napisać paru sloŭ ab našym żyćci.

Da našaj wioski nadychodzili biełaruskija hazety; dzieła toho sialanie zbiralisia ũ adnu chatu i słuchali, što tam nowaha, ciapier-ža naša wioska apustašeła, bo razyšlasia na chutary. Cia- pier našy sialanie nia zbirajucca čytać hazety bo żywuć na bolšaj adlehłaści adzin ad druhoho, a taksama hazet amal ničto nie atrymliwaje; kažuć, što i redakcyja wysyła je i pošta addaje ũ hminu, ale ũ ruki čytača nie dachodzicie; mno- hija zbirajucca pišać skarhu, ale nia wiedajuć kudy.

Za minutyja hady ja „Chr. D.“ kožny nu- mar zbiraŭ, a pašla sšyŭ u knihu; tak što maju takich 6 knih i ciapier kali z Wilni ničoha nie nadychodzicie, my achwotna čytajem ich.

Jość u nas u Harmanawičach kaścioł, a ũ Škuncikach carkwa, ale tam usio papolsku i ra- slejsku. Mocna adnak wierym, što daždžom swa- jej rodnaj mowy jak u wadnej, tak i ũ druhaj światyniach.

Ra—za.

Adusiul i ab usim.

ROZNYJA CIKAWAŚCI.

Sto gramaŭ radu.

U Čechasławacyi ŭ Jachimowie dabywajuć z rudy rad, jakim lečać raka. Woś-ža tam ad 1855 h. da 1934 h. z 71 wahonu rudy dabyli 100 gramaŭ radu. U hod dabywali 3 gramy, a možna najwyšej 8.

Za 4 dni i 3 hadziny praz akiean.

Najwialikšy na świecie francuski parachod „Normandie” prybyŭ niadaŭna z bierahu francuskaha ŭ nowajorskaju prystań za 3 dni i 4 hadziny.

Miedź na Wałyni.

Hazety pišuć, što na Wałyni ŭ Janawaj Dalinie znachodziacca ŭ ziamli miedź wulkaničnaha pochodžanija. Ciapier hetu sprawu daśledžwaje adumysłowaja komisija.

„Skład” u żywacie.

U Łodzi zrabili aperacyju Jazepu Juraček, jakl, jak štukar, hlytaŭ ćwiaki, škło i h. d. Woś-ža nahlytaŭšysia hetaha ŭsiaho, Juraček zachwareŭ. Zrabili aperacyju i znajšli ŭ żywacie: 500 kawalkoŭ škła, 270 ahrafak, 211 hwazdoŭ i 110 špilek.

Z PALITYKI.

Z Polšcy.

U Polšcy usia ciapier hramadzka ŭwaha zwiernuta na wybary ŭ Sojm i Senat, jakija adbuducca paśla pryniaćcia nowaha wybarnaha zakonu. Projekt wybarnaha zakonu, a hetym samym i niedalokija nowyja wybary biełaruskamu narodu nie warožać ničoha dobraha.

Z Francyi.

Francyja zabaŭlajecca ŭ źmienu ŭradaŭ, jakich apošnim časam źmianilisia aŭ dwa. Jość heta znak, što francuski parlamentaryzm chwareje na niejkuju chworbu, a jšče budzie wiarniej, kali skažam, što bolšaść francuzaŭ chwarejuć maralna.

Z Litwy.

Prezydent Litwy darawaŭ karu śmierci hitlerowcam, asudžanym u Klajpedzkim procesie, zamianiajućy jaje na dażywoŭny wastroh.

Z Abisinii.

U Abisinii niespakojna i jašče niawledama, što tam budzie dalej. Itallija ŭšciaž wiazle tudy swajo wojska i wiazie, zbroicca takža i Abisinija, ćwierdžiaćy, što palityčnaj i ekanamičnaj niezaležnaści swajho kraju budzie baranić da apošniaha žaŭniera.

Z Sawietaŭ.

Sawiety rychtujucca, jak tolki mohuć, da abarony Sibiry ad mahčymaha zachwatu Japonii. Ciapier ad Baj-

kalu da Amuru ŭrad sawiecki prawodzić čyhunku, jakaja budzie skončana na wiasnu budučaha hodu. Pry čyhuncy pracuje bolš 100 tys. rabotnikaŭ, siarod jakich mnosťwa wiaźniaŭ.

WILENSKIJA NAWINY.

Remont bazyliki.

Praca kala zmacnieńnia fundamentaŭ bazyliki chutka jdzie naplerad. Jość nadzieja, što ŭsio budzie skončana da wosieni siol. h.

Žabrectwa.

Baraćba z žabrectwam prawodzićca enerhična. Akazwajecce, što mnohija žabrujuć nia stolki z kaniešnaści, skolki dla lohkahe zarabotku.

Futranyja tarhi.

Futranyja tarhi ŭ Wilni siol. adbuducca 29.VI.

Paštowaja skrynka

K. s. W. Š. Skaraciŭšy, karystajem.

Chw. Drukujem, nie zabywajcie ab nas.

D. A. Atrymall, dastesujemsia da Wašaj woli. Ab asobnaj knižcy, jak budzie komplet, padumajem.

H. L. Karystajem, pišycie da nas čašciej.

Dr. I. R. Tak, pažadana, kab Wy pisali raniej.

J. P. Załatoŭku atrymali, dziakujem.

B. Za 2 zał. dziakujem.

D. W. Prysylajcie, pahladzim.

M. B. Lepš žwiarnucca da adwakata.

A. K. „Ch. D.” pasylajem.

Kutok žartaŭ.

— Wiedaješ Maciej, Antosia Kancawoha pasadzili na hod u wastroh za toje, što ŭkraŭ padkowu?

— Nia moža być, kab za marnuju padkowu dy aŭ hod wastrohu?

— Nu tak, bo da padkowu byŭ prybyty koń.

*

— Nu jak-ža pamahli wašamu mužu pjaŭki?

— Ništo, panie doktor, ništo; pieršuju źjeŭ syruju, a paśla dyk musiła piaćy.

„KAŁOŚSIE” — nowy biełaruski litaraturnawukowy časapis — knižka 2-haja za 1935 h. wyšla z druku i pradajecca. Cana knižki 1 zał. Padpiska na hod — 4 zał. na paŭhoda — 2 zał. Adras red.: „Kałośsie” — Wilnia, Zawalnaja 1—2.

Wyjšła z druku i pradajecca ŭwa ŭsich kniharniach nowaja biełaruskaja knižyca AD. STANKIEWIČA

p. n.

„Праф. Браніслаў Эпімах-Шыпіла”

Knižyca heta maje 24 bačyny i partret św. p. prał. Br. Epimach-Šypiły. Wydaŭ jaje na pryhožaj papiery Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury.

Cana 50 hr.

Hałoŭny skład: Biel. Kniharnia „PAHONIA”: Wilnia, Zawalnaja wul 1—1.